

Delna
SABIEDRĪBA PAR ATKLĀTĪBU
TRANSPARENCY INTERNATIONAL
LATVIJAS NODAĻA

Regulējuma ieviešanas līkloči

Agnese Alksne
Transparency International Latvia (Delnas) pētījuma «Lifting the Lid of Lobbying» autore
Tiesībsarga konference
2014.gada 10.decembrī

Delna
SABIEDRĪBA PAR ATKLĀTĪBU
TRANSPARENCY INTERNATIONAL
LATVIJAS NODAĻA

Pozitīvā lobēšanas ietekme

- Komunikācija ar sabiedrību, dažādām interešu grupām, lai lēmumi būtu izsvērti un atklāti;
- Nodrošina plašas sabiedrības iesaisti, lai pieņemtu izsvērtus lēmumus;
- Informācijas apmaiņa un pieejamība – tas palīdz publiskajam sektoram labāk izprast sabiedrības intereses un saņemt ekspertu vērtējumu;
- "Legalizēts" lobēšanas process palīdz sadarboties ar publisko sektoru un realizēt Satversmē noteiktās tiesības.

Delna
SABIEDRĪBA PAR ATKLĀTĪBU
TRANSPARENCY INTERNATIONAL
LATVIJAS NODAĻA

Kas met ēnu uz lobēšanu Latvijā?

- Lobēšanas norises vieta – Saeima vs valdība
- Publiskie iepirkumi;
- «Revolving door» princips tiek plaši izmantots;
- Vietējo pašvaldību līmenī tiek regulāri pārkāptas ētikas normas, jo atrodas vistuvāk ieinteresētām pusēm – iedzīvotājiem;
- Individuālā darba ētika gan deputātiem, gan citiem lēmumu pieņēmējiem;
- Normatīvā akta ekonomisko interešu ietekmes apjoms;
- Ja ir skaidri redzams, ka normatīvais akts tiek pielāgots specifiskām, šaurām interesēm;
- Ciešas saites, dāvanas un citas saistības var būt iesaistītas lēmumu pieņemšanā – tas tiek balstīts uz personīgu saišu stiprināšanas nosacījumiem;
- Deputātu kapacitāte un izglītība strādāt ar dokumentiem un lobistiem.
- Runājam tikai par sliktu lobēšanas pieredzi!

Delna
SABIEDRĪBA PAR ATKLĀTĪBU
TRANSPARENCY INTERNATIONAL
LATVIJAS NODAĻA

Kas šobrīd tiek regulēts?

- Satversme un petīciju tiesības;
- Iedzīvotāju iespējas saņemt informāciju un pārstāvēt savas intereses;
- Sadarbība ar nevalstisko sektoru – konsultatīvās padomes, NVO memorands u.c.;
- Sociālais dialogs;
- Informācijas atklātības normatīvie akti;
- Lēmumu pieņemšanas izsekojamība.

Delna
SABIEDRĪBA PAR ATKLĀTĪBU
TRANSPARENCY INTERNATIONAL
LATVIJAS NODAĻA

Kur ir problēma?

- Nav vienotas izpratnes, kas ir lobētājs un lobēšana;
- Normatīvie akti, kas regulē atklātību netiek ievēroti konsekventi, kā arī uzraudzīti;
- Nevienlīdzīga pieeja lēmumu pieņēmējiem un publiskai informācijai;
- Nav pieejama informācija par lobētāju aktivitātēm – nevar izsekot lēmumu pieņemšanas procesam pārskatāmi, īpaši Saeimā;
- Problēma nošķirt lobēšanu no tirgošanās ar ietekmi – līdz šim nav neviena lieta nonākusi līdz tiesai par šādu pārkāpumu;
- Vāja lobētāju brīvprātīga interese atspoguļot informāciju pašiem par sevi;
- Lēmumu pieņēmēji nemāk strādāt ar lobētāju piegādāto informāciju, tai skaitā, to pārbaudīt;
- Negatīvas asociācijas vārdu «lobētājs»!

Delna
SABIEDRĪBA PAR ATKLĀTĪBU
TRANSPARENCY INTERNATIONAL
LATVIJAS NODAĻA

Regulēšanas mēģinājumi

2004.gadā pieņem lēmumu par Informatīvā ziņojuma sagatavošanu par Lobēšanas regulēšanu;

2008.gadā pirmā koncepcija piedāvā trīs variantus: (1) īpašu likumu; (2) papildināt esošo regulējumu; (3) ētikas kodeksu uzlabošana + brīvprātīgas iniciatīvas.

Visas versijas prasīja valsts budžeta līdzekļus – koncepcija tika atcelta!

Regulēšanas mēģinājumi (2)

- 2009.gadā līdž galam neizstrādātā koncepcija saņēma ļoti lielu kritiku un tika atcelta!
- 2011.gadā trešā koncepcija – mērķis – lobētāju atklātības nodrošināšana un uzdevums izstrādāt likumu.
- 2012.gadā top «Lobēšanas atklātības likums» - orientēts uz «profesionāliem lobētājiem», kuriem ir noslēgts līgums par trešo pušu interešu lobēšanu.

Regulēšanas mēģinājumi (3)

- Iebilda gan publiskās institūcijas, lobētāji, nevalstiskais sektors un sociālā dialoga partneri (pēdējie divi izcīnīja, ka regulējums neattiecas, jo publiskais sektors pats aicina sniegt konsultācijas);
- Profesionāļi, kas sniedz lobēšanas pakalpojumu argumentēja, ka likums aptvertu minimālu uzņēmumu skaitu un tiem pašiem uzliktu papildus apgrūtinājumus, bez priekšrocībām, kas neveicinātu atklātību;

Regulēšanas mēģinājumi (4)

- Publiskais sektors norādīja uz administratīvajiem šķēršļiem uzturēt reģistrus esošā budžeta ietvaros;
- Ministri norādīja, ka reģistrēt kontaktus nav iespējams «jo mēs tiekamies regulāri»;
- Jebkura diskusija par «priekšrocībām» vai ierobežojumu/ nosacījumiem piekļuvei lēmumu pieņemējiem tiek pamatota ar petīciju tiesību pārkāpšanu;
- Likums neguva arī valdības un deputātu atbalstu.

Regulēšanas mēģinājumi (5)

- Būtiski, ka lobēšanas mērķu dokumentu sarakstā netika iekļauti publiskie iepirkumi.
- Jaunākā koncepcija paredz:
  - Definēt lobēšanu un lobētāja jēdzienu jau esošajos normatīvajos aktos;
  - Uzlabot lēmumu izsekojamību – anotācijas;
  - Deputātu un ierēdņu attieksmes/ uzvedības maiņu strādājot ar lobētāju informāciju;
  - Joprojām tiek plānots reģistrēt kontaktus ar lobētājiem;
  - Risinājumi nošķirt tirgošanos ar ietekmi no lobēšanas.

Regulēšanas mēģinājumi (6)

- Priekšlikumi nerisina:
  - vienota reģistra izveidi – tiek piedāvāts turpināt reģistrēt kontaktus katrā no publiskajām iestādēm;
  - publisko institūciju viesu sarakstu pieejamība;
  - «revolving doors» principa stingrāku ievērošanu;
  - publiskā sektora atbildību un uzvedību virzot lobētāja priekšlikumus.

Lielākās diskusijas

- Kas ir lobētājs?
- Vai mēs vēlamies atklāt kontaktus vai lēmumu pieņēmēju aktivitāti pēc tikšanās (piemēram, priekšlikumu virzīšanu)?
- Kādu informāciju vēlas redzēs sabiedrība par lobētāju?
- Vai brīvprātīga reģistrēšanās vienotā reģistrā uzlabotu atklātību (nosacījums pirms dodas pie lēmumu pieņēmējiem)?
- Vai lēmumu pieņēmējiem Latvijā ir jāizmanto lobētāju informācija?
- Vai lobēšana var būt daļa no demokrātijas?

Vērts atcerēties

Lobētāja uzdevums ir piedāvāt viedokli un risinājumus, bet lēmumu pieņēma uzdevums ir izdarīt izsvērtu sabiedrībai labvēlīgu un tautsaimniecību atbalstošu izvēli un pieņemt lēmumu!

- Janvārī Delna publicēs pētījumu par lobēšanas praksi Latvijā.
- Februārī plānots publicēt jaunāko pētījumu par lobēšanas praksi Eiropā.

Es pret korupciju

- Es nemaksāšu kukuļus
- Es nemeiklēšu iespējas kukuļot
- Es kopā ar citiem iestāšos par sabiedrību, kas ir brīva no korupcijas
- Es ceļšu trauksmi par prettiesiskām darbībām
- Es atbalstīšu tikai tādus politikus un amatpersonas, kuras iestājas pret korupciju un rīkojas ētiski, atklāti, godprātīgi

PALDIES PAR UZMANĪBU!